

Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika Iv. Lapajne-ta o stanju šolstva v Novomeškem okraju 1884. l. z nasvėti, kako bi se omenjeno šolstvo boljšalo.

(Priobčíl pri učiteljskem zborovanji v Novem mestu v dan 2. julija 1884. l.)

(Konec.)

V zemljepisu je bilo zapaziti tù pa tam nekaj dobrih uspehov, zlasti me je to veselilo, če je učitelj pričel z domačim krajem, šel k okraju, potem k deželi itd. Vender sem bil v šoli, kjer mi otroci niso vedeli imenovati nobenega trga in kjer niso vedeli ali je Rudolfovo trg, ali mesto. Zgodovina je težji predmet, zató so bili tudi uspehi slabi. Pri prirodoopisu je bilo po nekod opaziti, da se je učil z ozirom na kmetijstvo, ali v obče se ne morem še letos izjaviti na tanko, kako so se gojile posamezne stroke prirodoznanstva in pri drugih predmetih. Toliko moram reči, da so uspehi v računstvu preslabi v vseh tistih šolah, kjer se otroci niso urili v pismenem računstvu domá in v šoli. V lepomisli in risanju so tudi rezultati preslabi. Zastran pisanja sem se po nekaterih šolah prepričal, da otroci znajo le za silo pisati, da bodo to malo izurjenost v nekaterih letih zeló pozabili; in to pride vse od tod, ker se otroci domá ne vadijo; kajti v šoli pišejo 1—2 uri na teden, kar je vse premalo. Domá, domá naj se vadijo. Pri ženskih ročnih delih se povsodi ne gleda na to, da bi deklice šivale in pletle. Le kockanje se največ vežba. Učiteljice ženskih ročnih del so bile pa menda skoro vse brez izvrstne knjige „Ženska ročna dela“ od Ane Stumpfí, ki je tako dober navod v tej stroki, in kjer si dotična učiteljica lahko vso potrebno slovensko terminologijo prisvoji in dalje med žensko mladež razširja. — Pri telovadbi naj se pa učitelj poslužuje slov. terminologije, ki je v Šmidovi telovadski knjigi. — Predno končam svoje opazke, opomniti moram „šolskih naznanil“, ki se v tem okraju vsled nekega sklepa navadno samo dvakrat v letu delé. Opomniti moram, da po šolskem in učnem redu se morajo šolska naznanila štirikrat v letu otrokom deliti, in da razen ministerstva nijedna korporacija nima pravice, to izpremeniti. Po tem ukazu se torej morajo gg. učitelji ravnati. Izjema, bi rekel človek, smela bi biti samo pripraviletniki, dokler še čitati ne znajo; tem naj bi se dajala samo 3krat v letu. Učitelj pa naj „naznanil“ nikar za nadzornika ne piše, ampak za otroke. Pripetilo se mi je, da mi je učitelj pokazal dvakrat v naznanila vpisane rede, katerih pa otrok ali stariši niti enkrat videli niso. — Po nekaterih šolah sem zapazil, da ni tintnikov in tinte. To so veliki nedostatki. Krajni šolski svèt mora za to skrbeti in od otrok se ne sme v ta namen ničesar térjati. To pa tudi nikakor ne gre, da bi otroci v stekleničicah črnilo soboj nosili. To je pa tudi nemarnost, kakor sem na neki šoli opazil, da je na oknih bilo vse polno tintnikov, v klopéh pa nobenega.

Mej učiteljstvom, duhovščino in ljudstvom vlada v obče (pa so tudi izjeme) sporazumljenje, kar me veseli, kajti kjer je prepír, ondi tudi pri šoli ni napredka. Vender moram opomniti, da s takimi možmi pa, ki ničesar za šolo storiti ne marajo ali ki šoli celó nasprotujejo, ondi ne kaže prevelikega prijateljstva gojiti. Povsodi pa, kjer v občini prepíri nastanejo, naj jih skuša učitelj kot pravi mirovni apostelj s poukom in tolažilnimi besedami poravnati. — V zadevi nadaljnega izobraževanja učiteljev dozdeva se mi, da učitelji v tem okraju premalo beró in premalo pišejo. Okrajno učiteljsko knjižico premalo rabijo. Vsaj ni treba ravno osebno po knjige hoditi, po uradnem potu se dobé in povračajo lahko brezplačno. Odbor bode gotovo tudi rad kupil tako knjigo, kakoršne učitelj ravno potrebuje, ako je še nima v knjižnici. Odbor tudi lahko ukrene, da važnejši

in ne navadni šolski časopisi iz bukvarnice krožijo od učitelja do učitelja, od šole do šole. Priporočam torej marljivo lastno izobraževanje, skrb za omiko mladine in odraslih ljudi. Poslednjim naj učitelj priporoča domače časopise in knjige, naj jim osnuje morebiti bralna društva ali domače čitalnice, naj jim priporoča družbo sv. Mohora, naj ob nedeljah razlaga o kmetijstvu itd. Mnogovrstno je polje učiteljskemu delovanju. Vsak učitelj ne more povsodi vsemu kos biti; naj se torej ta odlikuje tù, drugi tam. Toda vsi morajo biti delavni, delavni za šolo, za národ in za svoj stan, ki se največ z delavnostjo, omiko in možatostjo mora povzdigniti do večje veljave, katere še silno potrebuje.

Učiteljska konferencija mestnega okraja Ljubljanskega.

(Dalje in konec.)

Gospod profesor Linhart: Poslednji čas je pri kranjskem učiteljstvu na dnevu pedagogijsko vodilo, ki se pri vsem šolstvu pripoznava kot samomerodajno. To vodilo je: Vsako obučevanje naj bode na podlogi materinega jezika. („Jeder Unterricht muss auf Grundlage der Muttersprache erteilt werden.“) Akoravno se to vodilo prav podkupljivo glasi, se vendar največ ne razume in ne rabi prav, posebno pa ne pri pouku v nemškem jeziku v slovenskih šolah. Mnogo učiteljev tedaj misli, da to vodilo térja, da se mora z otrokom vedno le v njegovem materinem jeziku govoriti. Taka metoda pa pri pouku v nemščini ne ugaja. Kot nekdanji okrajni šolski nadzornik, imel sem večkrat priliko, da sem slišal nemščino poučevati v slovenskih šolah. Tù sem marsikaj zanimivega zapazil. Takó so mi učitelji kazali otroke, ki so po 5 ali 6 bolj dolgih nemških pesen povedati znali; ko pa sem otroka vprašal: „Wie heisst du? Wo bist du her?“ me ni razumel in mi tudi ni kaj odgovoril. Kakó pa se je v tej šoli v nemščini poučevalo? Na podlogi materinega jezika, t. j. učitelj se je skrbno ogibal, da bi bil pri poučevanju v nemščini z učenci le besedico po nemški govoril. Vidimo tedaj, da tù ne veljá omenjeno pedagogično vodilo. — Kdaj naj se v Ljubljanskih ljudskih šolah in tudi po drugih na deželi začénja poučevati v nemščini, je manj važno; poglobitna stvar je: „Kakó naj se poučuje?“ Prav lahko se s tem poukom užé začénja v I. razredu, namreč takó, da se učencem pri nazornem pouku pravijo nemška imena i. t. d. V II. razredu bi se to nadaljevalo ter bi se še le v III. razredu začénjalo pravilno poučevati na podlogi nemškega berila i. t. d.

Posebno važno pa je, če učitelj veliko nemško govori. Precej prvo uro se učencem lahko kaj po nemški ukazuje, recimo: „Ruhe!“, „Steh' auf!“, „Lies' N. weiter!“, „Lies' lauter!“ i. t. d. — Potem gospod govornik sklepa: „Wenn ferner der Lehrer die Schüler, die ja hier in Laibach auf jeden Schritt und Tritt Deutschen und Deutschredenden begegnen, auf die deutschen Firmatafeln, auf die deutschen Kundmachungen etc. etc., die überall zu lesen sind, aufmerksam machen würde; wenn ferner der Lehrer die Schüler aneifern würde, sich untereinander der deutschen Sprache zu bedienen, so würden in wenig Jahren bedeutende Erfolge erzielt werden. Ich glaube also, dass man bezüglich des deutschen Sprachunterrichtes an den slovenischen Volksschulen den Grundsatz aufstellen darf: „Weniger Theorie und mehr Praxis!“

Potem sta zoper predlog še govorila gosp. Sima in gosp. Eppich, pa ga nista ovrгла. Po tej precej živahni razpravi se je gosp. Žumer-jevo poročilo z vsemi predlogi „en bloc“ vzprejelo.

Šolske knjige za prihodnje šolsko leto so se odločile te, kakor so se dozdej rabile, samo v V. razredu rabilo se bode namestu „Cvetnika“ pa novo „Četrto Berilo“, in kadar